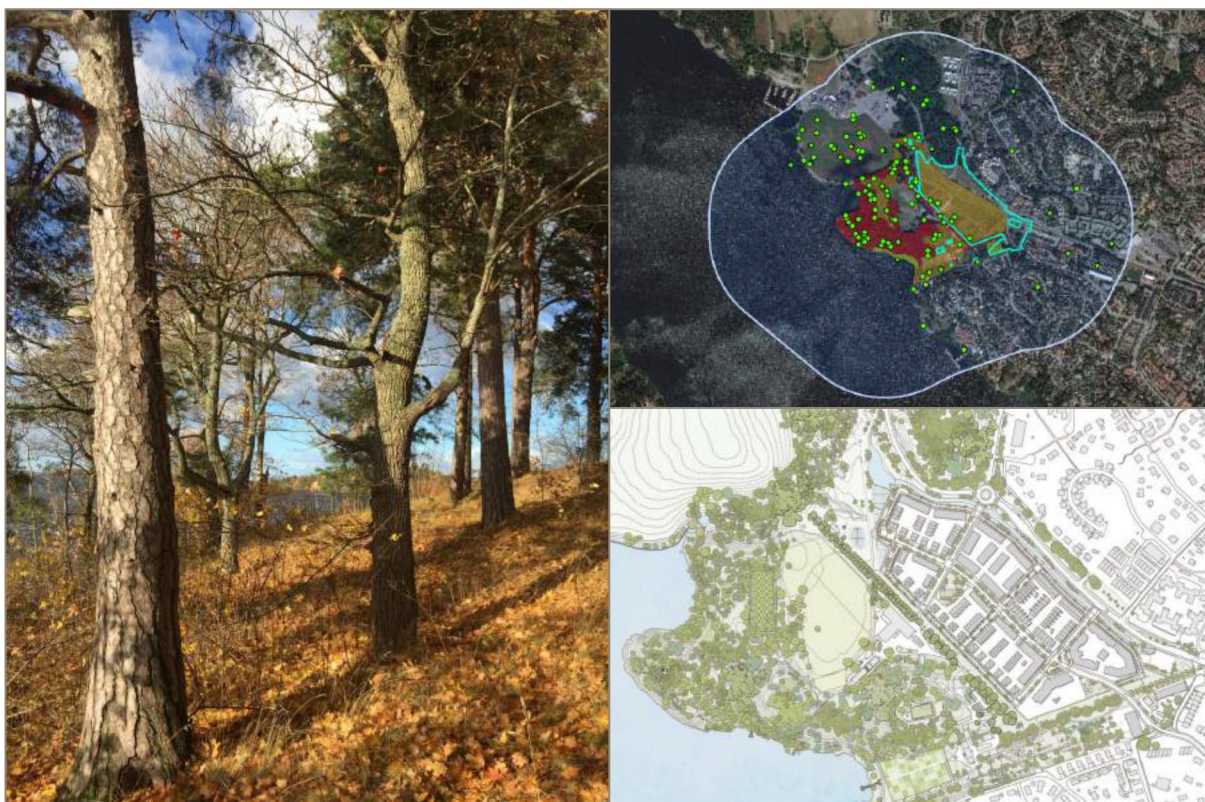

Översiktlig artskyddsutredning vid Riddersvik, Stockholms stad

OM RAPPORTEN:

Titel: Översiktlig artskyddsutredning vid Riddersvik, Stockholms stad

Version/datum: 2020-01-15

Rapporten bör citeras: Palmqvist, G. (2019). *Översiktlig artskyddsutredning vid Riddersvik, Stockholms stad*. Calluna AB.

Foton i rapporten: © Calluna AB där inget annat anges

Omslag: t.v. bild från Callunas naturvärdesinventering (foto: Anna Koffman), ovan t.h. utsnitt ur GIS med utredningsområde, naturvärdesklasser, påverkansområde och artobservationer, nedan t.h. illustrationsplan (illustration: Nivå Landskapsarkitekter) från Stockholms stads samrådsversion av planbeskrivningen.

OM UPPDRAGET:

Utfört av: Calluna AB (organisationsnummer: 556575-0675)
Adress huvudkontor: Linköpings slott, 582 28 Linköping
Hemsida: www.calluna.se
Telefon (växel): +46 13-12 25 75

På uppdrag av: Stockholms stad, Exploateringskontoret (Adress: Fleminggatan 4, Box 8189, 104 20 Stockholm)

Beställarens kontaktperson: Lillian Rosell och Jenny Mathiasson.

Projektledare: Petter Andersson (Calluna AB)

Rapportförfattare: Gustav Palmqvist (Calluna AB)

Ansvarig utredare: Gustav Palmqvist (Calluna AB)

GIS och kartor: Gustav Palmqvist (Calluna AB)

Kvalitetssäkring: Kristina Kvamme (Calluna AB)

Intern projektkod: PAN0069

Innehåll

Sammanfattning	4
1 Inledning	5
1.1 Uppdrag	5
1.2 Artskyddsförordningen	5
2 Metod	6
3 Resultat	7
3.1 Beskrivning av livsmiljöer och påverkan	7
3.2 Artförekomster och bedömningar	11
Referenser	18

Sammanfattning

Calluna AB har fått i uppdrag av Stockholms stad, Exploateringskontoret, att genomföra en artskyddsutredning vid Riddersvik. Artskyddsutredningen är översiktlig och omfattar samtliga skyddade arter som registrerats i Artportalen mellan 1999–2019.

De skyddade arterna har bedömts med avseende på var och när fynden är gjorda, artens beteende vid observationstillfället, hur många fynd som finns av en art, arternas ekologi, utbredning, populationsstorlek och bevarandestatus. Detta har gjorts med syftet att sortera ut för vilka arter som detaljplanen riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Samrådsversionen av detaljplanekartan och planbeskrivningen, samt tillhörande parkprogram, har studerats för att bedöma graden av påverkan på de skyddade arterna och deras livsmiljöer.

För de flesta arter bedömer Calluna att det inte föreligger någon risk för att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. För två arter går det inte att utesluta risk för förbud, med nuvarande kunskapsläge. Dessa arter är gröngöling och mindre hackspett.

För gröngöling bedömer vi att risk för förbud går relativt enkelt att undvika, genom följande skyddsåtgärder:

- Större skötselåtgärder i parken ska inte genomföras under häckningstid (1 april–31 juli).
- Gamla aspar ska bevaras.

För mindre hackspett bedömer Calluna att risk för förbud kan undvikas genom följande skyddsåtgärder:

- Stockholms stad behöver se över lokaliseringen av de två teknikanläggningsytorna i norr, och flytta de någon annanstans, där de inte ianspråktar den typen av skog som utgör livsmiljö för mindre hackspett.
- Större skötselåtgärder i parken ska inte genomföras under häckningstid (1 april–31 juli).
- Mängden död lövved i parken eller omkringliggande skogar får inte minska jämfört med nuläget.

Om dessa punkter inte går att genomföra, rekommenderar Calluna följande:

- En fördjupad artskyddsutredning behöver genomföras för mindre hackspett, som kan bedöma detaljplanens påverkan på den lokala populationens bevarandestatus. Det inkluderar bl.a. en bättre uppskattning av antalet häckande par i den lokala populationen, samt en habitatnätverksanalys.
- Framtagande av skyddsåtgärder för att väga upp den negativa påverkan på livsmiljön, i den mån detta är möjligt. Det kan innebära veteranisering och tillförande av död lövved i lövskogsbestånd i eller i närheten av planområdet.

1 Inledning

1.1 Uppdrag

Calluna AB har fått i uppdrag av Stockholms stad, Exploateringskontoret, att genomföra en artskyddsutredning vid Riddersvik. Artskyddsutredningen är översiktlig och omfattar samtliga skyddade arter som observerats i området. Behovet av eventuella fördjupade analyser var innan genomförandet av detta uppdrag inte känt, och därför är denna utredning utformad som en förstudie där eventuella behov av fördjupade analyser identifieras.

Riddersvik ligger vid Mälaren intill Hässelby villastad i Västerort, och där det för närvarande finns en herrgårdsmiljö med tillhörande engelsk park och en nedlagd trädskola som drevs av Stockholms stad. Här pågår ett detaljplanearbete (S-Dp 2013-11692) med syfte att dels möjliggöra byggnation av bostäder, vård och förskola på den f.d. trädskolans mark, och dels bevara och rusta upp herrgården och parken. Planen har varit på samråd och bearbetas nu inför granskning. Vid samrådet påtalade miljöförvaltningen på Stockholms stad behovet av att utreda planens eventuella påverkan på skyddade arter.

Denna utredning går på ett strukturerat sätt igenom samtliga skyddade arter som observerats och registrerats i området de senaste 20 åren. Planens påverkan på de skyddade arternas bevarandestatus bedöms, liksom påverkan på de skyddade arternas livsmiljöers kontinuerliga ekologiska funktion. Om planen riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen eller ej, bedöms och motiveras. I de fall skyddsåtgärder krävs för att undvika att utlösa förbud, rekommenderas skyddsåtgärder. I de fall tillräckliga underlag saknas för att göra en säker bedömning, konstateras detta och behoven av vidare utredning beskrivs.

1.2 Artskyddsförordningen

Artskyddsförordningen (2007:845) implementerar EU:s art- och habitatdirektiv (92/43/EEG) och fågeldirektiv (79/409/EEG) i svensk lag. Artskyddsförordningen omfattar även arter som var fridlysta i Sverige före EG-inträdet och som inte ingår i något av direktiven. 4–9 §§ artskyddsförordningen beskriver bestämmelserna om skydd. Artskyddsförordningen stammar från 8 kap. miljöbalken, och är även en precisering av 2 kap. miljöbalken (MÖD 2013:13).

Plan- och bygglagen (PBL) och miljöbalken (MB) gäller parallellt. En åtgärd som godtagits enligt PBL uppfyller inte automatiskt MB:s krav (Boverket, 2015). Artskyddsförordningen gäller alltid, oberoende om den särskilt nämnts eller inte i t.ex. ett prövningsärende (Prop. 2008/09:144 sid. 14). Den fysiska planeringen enligt PBL ska vara så förutseende och ha en sådan bärkraft att den håller gentemot MB:s krav (Boverket, 2015). För att en detaljplan inte ska riskera att bli ogenomförbar, bör artskyddsförordningen alltid hanteras i ett tidigt skede.

Djurarter som förekommer vilt i Sverige och som markerats med n eller N i bilaga 1 till artskyddsförordningen, samt alla i Sverige vilt förekommande fågelarter skyddas av 4 § artskyddsförordningen. Fastän alla fågelarter formellt omfattas av skyddet, ska enligt Naturvårdsverket (2009) följande fågelarter prioriteras:

- Rödlistade enligt den senaste nationella rödlistan (Gärdenfors, 2015).
- Upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv.
- Har minskat med 50% eller mer under åren 1975–2005 enligt svensk häckfågeltaxering.

Enligt 4 § artskyddsförordningen är det förbjudet att:

1. Avsiktligt fånga eller döda djur.
2. Avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder.

3. Avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen.
4. Skada eller förstöra djurens fortplantingsområden eller viloplatser.

Enligt 7 § artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra sådana växtarter som är markerade med N i bilaga 1 till artskyddsförordningen.

Med avsiktligt avses att man är medveten om konsekvenserna av sina handlingar. Skyddet gäller även då syftet med verksamheten inte är att döda, störa etc., som t.ex. detaljplaner eller exploateringsprojekt. Förbudet utlöses inte automatiskt för påverkan på enstaka individer, utan för att förbud ska utlösas ska påverkan nå upp till en sådan nivå att artens bevarandestatus påverkas negativt. Bedömningen av bevarandestatus görs på lokal, regional och nationell nivå. Bevarandestatus får inte försämrats på någon geografisk nivå.

Enligt 4 § 4 punkten artskyddsförordningen skyddas arternas fortplantningsområden och viloplatser (d.v.s. livsmiljöer) och gäller oavsett avsiktlighet. Skyddet gäller även då djuren inte befinner sig där, så länge livsmiljöerna håller en viss kvalitet och nyttjas regelbundet. Födosöksområden nämns inte men kan, beroende på art, ingå. Livsmiljöerna definieras för varje art för sig. För att avgöra var gränsen går för skada på en livsmiljö, bedöms påverkan på den kontinuerliga ekologiska funktionen för de skyddade arter som nyttjar livsmiljön. Om de ekologiska funktioner som de skyddade arterna behöver upprätthålls kontinuerligt, d.v.s. förblir samma innan, under tiden och efter genomförda åtgärder, nås aldrig gränsen för skada.

Enligt 5 § artskyddsförordningen avses endast jakt- och fiskemetoder och beskrivs inte närmare.

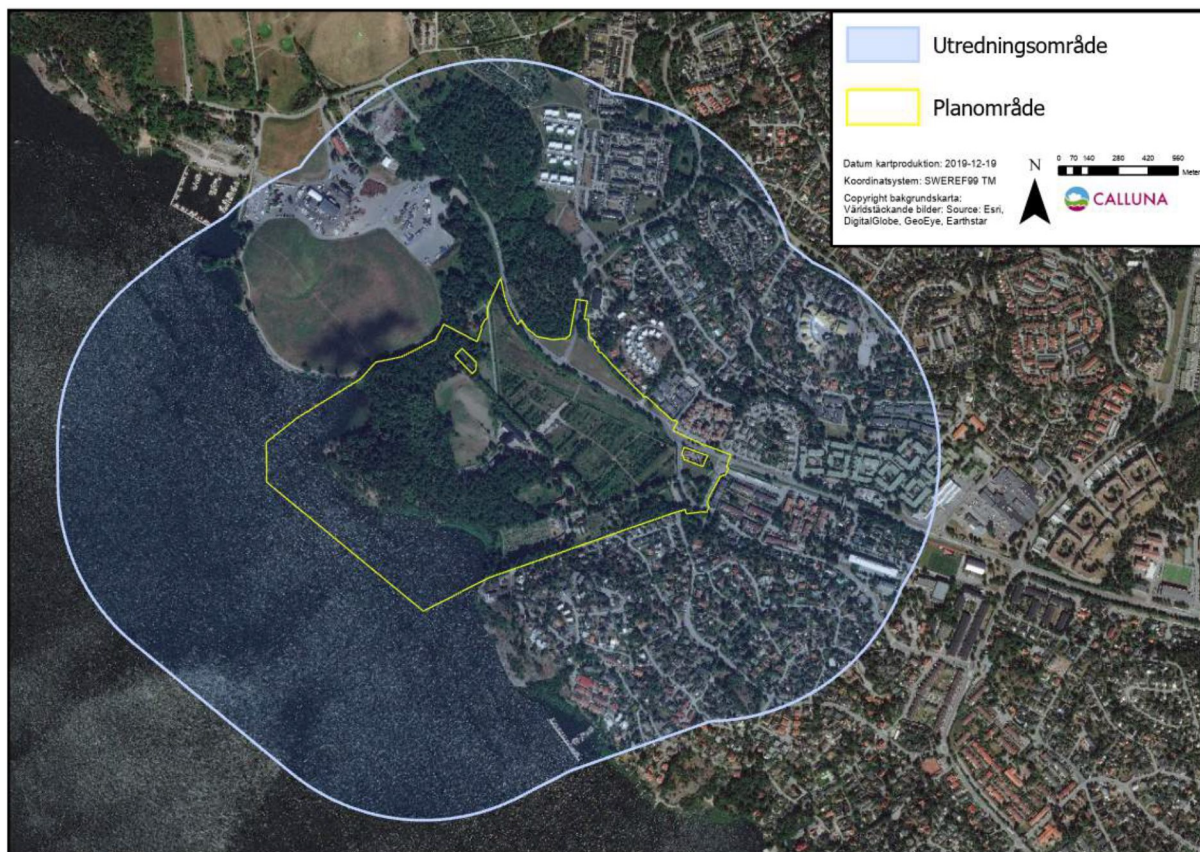
Enligt 6 § artskyddsförordningen är det förbjudet att döda, skada, fånga, samla in eller ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon, för sådana djur som anges i artskyddsförordningens bilaga 2. Enligt 8–9 §§ artskyddsförordningen är det förbjudet att plocka, gräva, dra upp eller ta bort eller skada frön eller andra delar, av sådana växter, lavar, svampar och alger som anges i artskyddsförordningens bilaga 2.

För 6 och 8–9 §§ artskyddsförordningen, bör Länsstyrelserna enligt Naturvårdsverket (2009), vid exploateringar, kräva dispens även för åtgärder som påverkar enstaka exemplar. Detta är en sträng tolkning, där praxis har uppdaterats. I MÖD 2016:1 slår man fast att det "krävs en risk för påverkan på den skyddade artens bevarandestatus i området för att utlösa förbud".

Dispens går att söka enligt 14–15 §§ artskyddsförordningen, endast om projektet uppfyller vissa kriterier. Ett av kraven för att bevilja dispens är att bevarandestatus inte får påverkas negativt. Det innebär att, om ett projekt påverkar bevarandestatus negativt, så utlöses förbud och dispens är omöjligt att få. Om den som ska utföra åtgärden däremot kan visa att bevarandestatus inte riskerar att påverkas negativt behöver inte förbud utlösas och dispens behöver inte heller sökas. För denna typ av exploateringar är sällan dispensansökningar aktuella. Istället är vägen framåt att undvika att utlösa förbud, genom att undvika att påverka arternas bevarandestatus. Detta görs genom att se över ett projekts lokalisering, genom anpassningar, hänsynsättgärder och skyddsåtgärder. Det är Länsstyrelsen som är tillsynsmyndighet och handlägger artskyddsärenden. Om osäkerhet råder kring om planerade skyddsåtgärder är tillräckliga för att undvika att utlösa förbud, rekommenderas att ansöka om samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

2 Metod

För att geografiskt definiera utredningsområdet har Riddersviks detaljplaneområde använts och en buffert på 500 meter har lagts till, se figur 1.

Figur 1. Utredningsområdet vid Riddersvik.

Inom utredningsområdet har samtliga observationer av skyddade arter enligt artskyddsförordningen inhämtats från ArtDatabankens Artportalen, från åren 1999–2019. Även skyddsklassade (sekretessbelagda) observationer har inhämtats. Detta resulterade i en bruttolista.

Calluna har genomfört en naturvärdesinventering (Calluna, 2016) och en insektsinventering (Calluna, 2017) i området och dessa rapporter har studerats. Studien av dessa resulterade dock inte i några ytterligare arter eftersom samtliga artfynd av naturvårdsintresse som gjordes i de projekten är inrapporterade till Artportalen. Rapporterna (Calluna, 2016–2017) studerades även som underlag för att bedöma vilka livsmiljöer för skyddade arter som finns i området.

Bruttolistan med alla skyddade arter har bedömts med avseende på var och när fynden är gjorda, artens beteende vid observationstillfället, hur många fynd som finns av en art, arternas ekologi, utbredning, populationsstorlek och bevarandestatus. Detta har gjorts med syftet att sortera ut för vilka arter som detaljplanen riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen.

Ett utkast till plankarta från 2019-12-13 har studerats i utredningen, samt samrådsversionen av planbeskrivningen och parkprogrammet, för att bedöma graden av påverkan på de skyddade arterna och deras livsmiljöer.

3 Resultat

3.1 Beskrivning av livsmiljöer och påverkan

Naturvärdesinventeringen (Calluna, 2016) hittade höga naturvärden i området, se figur 2.

Figur 2. Resultat av naturvärdesinventeringen 2016 (Calluna, 2016).

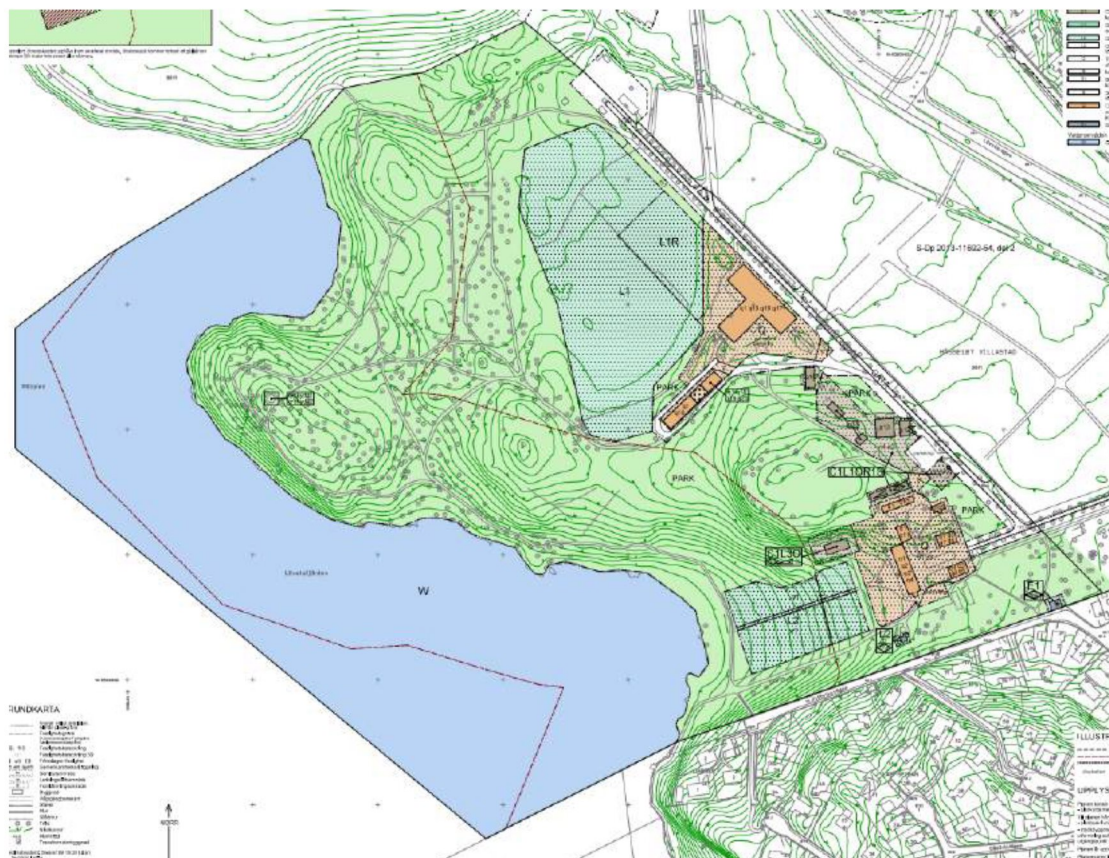
De höga naturvärdena är särskilt knutna till tallskog, ädellövskog och till en bäckravin. Två landskapsobjekt identifierades, för grüngöling och för duvhök. Området präglas av Riddersviks gårds engelska park, som är en skogsklädd och vildvuxen parkmiljö, med gamla, grova ädellövträd som ek och lind men även partier med tallskog och ett par bestånd med lärk. Norr

om parken finns triviallövskog med asp, björk, sälg och klipbal, och här finns en fin bäckravin. I planens östra del finns Stockholms stads gamla trädskola, vilken utgörs av öppen mark med planterade rader av unga träd, av exempelvis lind, ek och ask. I söder finns en parkmiljö kring Riddersviks gård, ett kolonilottsområde och en liten ekbacke. Längs infartsvägen till området finns en allé bestående av gamla lindar.

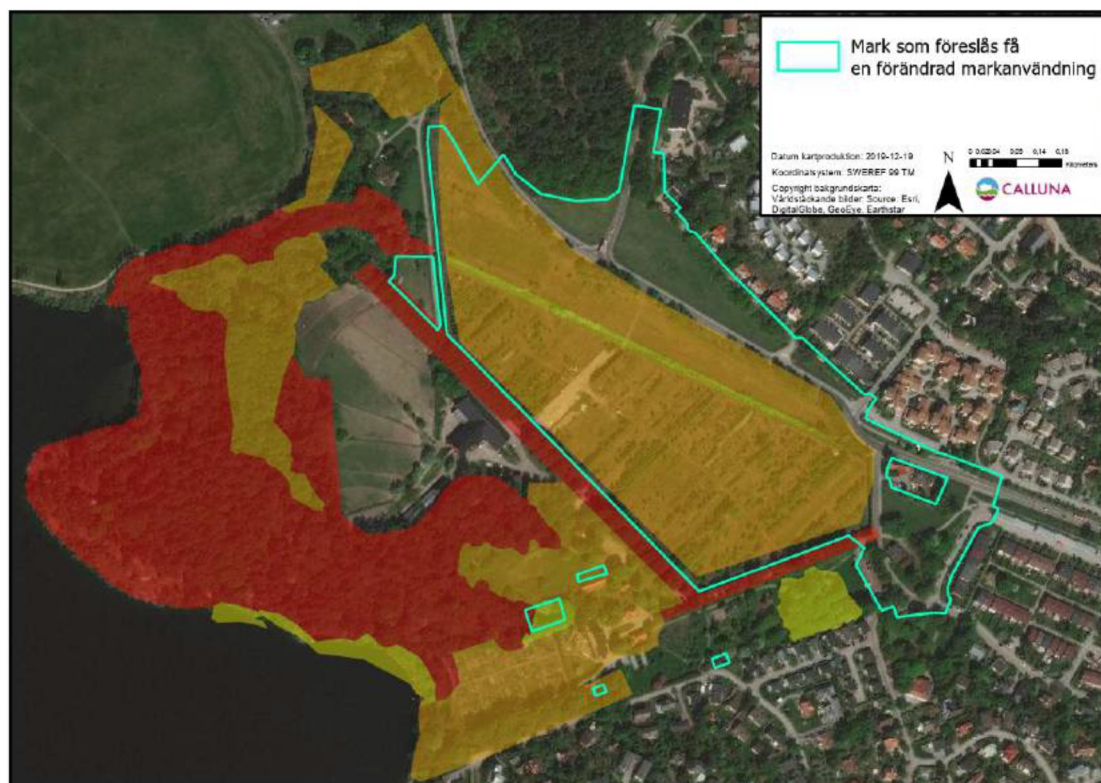
Utkastet till planförslag (2019-12-13) är uppdelat på två plankartor, se figur 3–4. Trädskolan föreslås bebyggas med bostäder. Den engelska parken, bäckravin och ekbacken i söder föreslås bevaras och utvecklas och ett parkprogram har tagits fram. Ett par större dagvattenanläggningar föreslås i norr, på öppen mark i anslutning till trädskolan. Intill Riddersviks gård föreslås byggrätter för enstaka ytterligare byggnader, samt ett par mindre tekniska anläggningar, vilket gör att enstaka träd kommer att behöva fällas. Centralt i planen finns en hästhage, som föreslås vara beteshage även fortsättningsvis. Se figur 5 för en sammanfattning av föreslagen exploatering.

Figur 3. Utsnitt ur utkast till plankartan till Riddersvik (S-Dp 2013–11692) från 2019-12-13. Detta är en av två plankartor, och visar hur trädskolan bebyggs med bostäder och dagvattenanläggningar. Bäckravin i norr och ekbacken i söder planläggs som park.

Figur 4. Utsnitt ur utkast till plankartan till Riddersvik (S-Dp 2013-11692) från 2019-12-13. Detta är en av två plankartor, och visar hur den engelska parken planläggs som park, hur ett par byggrätter och tekniska anläggningar föreslås kring gården, och att hästhagen planläggs som hage. Se även figur 5.

Figur 5. Enkel sammanfattning av föreslagen förändrad markanvändning i området. Som bakgrund används naturvärdesklassningen från Callunas NVI 2016 (se figur 2).

3.2 Artförekomster och bedömningar

Nedan presenteras samtliga skyddade arter som registrerats i utredningsområdet i Artportalen 1999–2019, samt en bedömning om huruvida detaljplaneförslaget riskerar att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen eller inte.

3.2.1. Groddjur, kräldjur och däggdjur

Tabell 1. Observerade skyddade groddjur, kräldjur och däggdjur, samt bedömning.

Art	§ Artskydds-förordningen	Bedömning	Risk för förbud?
Vanlig snok	6	Gynnsam bevarandestatus. Vanlig i landskapet. Kvaliteten på livsmiljöer i området riskerar att sänkas när parken rustas upp. Men bevarandestatus bedöms inte försämras.	Nej
Kopparödla	6	Gynnsam bevarandestatus. Vanlig i landskapet. Kvaliteten på livsmiljöer i området riskerar att sänkas när parken rustas upp. Men bevarandestatus bedöms inte försämras.	Nej
Grönfläckig padda	4	En enda observation. Arten finns inte i regionen. Mycket osannolikt att det verkligen var en grönfläckig padda, mest sannolikt att den har artbestämts fel.	Nej
Bäver	5	5 § inte tillämplig i det här sammanhanget.	Nej
Mindre vattensalamander	6	En observation år 2001, inga observationer därefter. Osäkert var observationen ägde rum då punkten är nära planområdet men den angivna lokalen är "Drakulasjön, Viksjö" (vilket är cirka 2,5 km bort). Det går inte att belägga att arten förekommer i området, underlaget är för svagt.	Nej
Vanlig padda	6	Gynnsam bevarandestatus. Vanlig i landskapet. Kvaliteten på livsmiljöer i området riskerar att sänkas när parken rustas upp. Men bevarandestatus bedöms inte försämras.	Nej
Huggorm	6	Gynnsam bevarandestatus. Vanlig i landskapet. Kvaliteten på livsmiljöer i området sänks när parken rustas upp. Men bevarandestatus bedöms inte försämras.	Nej

3.2.2. Rygggradslösa djur

I kategorin rygggradslösa djur har inga arter observerats som är skyddade enligt artskyddsförordningen.

3.2.3. Växter, svampar och lavar

Tabell 2. Observerade skyddade växter, svampar och lavar, samt bedömning.

Art	§ Artskydds-förordningen	Bedömning	Risk för förbud?
Knölivial	8	Har bara observerats på den gamla Lövstatippen. Arten bedöms inte förekomma i planområdet.	Nej
Backsippa	8	Har bara observerats i skogen norr om planen, öst om Lövestavägen. Arten bedöms inte förekomma i planområdet.	Nej
Skogsknipprot	8	Har bara observerats i skogen norr om planen, öst om Lövestavägen. Arten bedöms inte förekomma i planområdet.	Nej
Blåsippa	8 och 9	Gynnsam bevarandestatus. Vanligt förekommande. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej

3.2.4. Fåglar

Tabell 3. Observerade skyddade och prioriterade (se 1.2) fåglar, samt bedömning. RL = kategori enligt rödlistan från 2015 (ArtDatabanken, 2015), F = upptagen i fågeldirektivets bilaga 1, M = har minskat med 50 % eller mer mellan åren 1975-2005 enligt svensk häckfågeltaxering.

Art	RL	F	M	Bedömning	Risk för förbud?
Bergand	VU			En enda observation, rastande i Mälaren på vintern. Ingen indikation på att arten förekommer regelbundet i området.	Nej
Bergfink			X	Enstaka observationer. Bara en enda observation i häckningstid. Ingen indikation på att arten häckar i området. Häckar framför allt i Norrland. Har sannolikt rastat tillfälligt i området under flyttning. Arten är dessutom livskraftig. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Domherre			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Duvhök	NT			Det finns ingen indikation på att arten häckar i området, men det är troligt att den födosöker i området. Arten födosöker över stora arealer (i snitt ungefär 40 km ²). Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Fiskgjuse		X		En enda observation. Förbiflygande. Ingen indikation på att arten förekommer regelbundet i området.	Nej
Fisktärna		X		Planen bedöms inte påverka några viktiga livsmiljöer för arten. Arten har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande.	Nej
Grå flugsnappare			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej

Art	RL	F	M	Bedömning	Risk för förbud?
Gråsparv			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Gråtrut	VU			Planen påverkar inga viktiga livsmiljöer för arten. Arten har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande.	Nej
Gröngöling	NT		X	Gröngöling är en särskilt intressant art i projektet, och bedöms mer utförligt nedan.	Liten
Gulspurv	VU		X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Gulärla			X	Har observerats enstaka gånger utanför häckningstid. Bedöms inte häcka i området. Häckar på fuktiga betade strandängar. Planen bedöms inte påverka några viktiga livsmiljöer för arten.	Nej
Gök			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Havsörn	NT	X		Har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande. Bedöms inte häcka i området. Planen bedöms inte påverka några viktiga livsmiljöer för arten.	Nej
Hussvala	VU		X	Häckar på byggnader. Födosöker i området. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Jorduggla		X		En enda observation. Ingen indikation på häckning. Ingen indikation på att arten förekommer regelbundet i området.	Nej
Järnsparv			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Kråka			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Kungsfågel	VU			Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. . Arten har en stor population. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Kungsörn	NT	X		En enda observation, förbiflygande.	Nej
Mindre flugsnappare		X		En enda observation. Ingen indikation på att arten förekommer regelbundet i området.	Nej
Mindre hackspett	NT			Mindre hackspett är en särskilt intressant art i projektet, och bedöms mer utförligt nedan.	Liten
Näktergal			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. En sjungande fågel har observerats i trädskolan under häckningstid. Trädskolan bedöms inte vara optimal häckningsbiotop och en sjungande individ är ett svagt häckningskriterium. Det bedöms mer troligt att arten häckar i bäckravinen eller möjligen längs Mälarstranden. Arten har stor population. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Nötkråka	NT			Enstaka observationer. Endast förbiflygande, utanför häckningstid. Ingen indikation på att arten förekommer regelbundet i området.	Nej

Art	RL	F	M	Bedömning	Risk för förbud?
Pilgrimsfalk	NT	X		En enda observation, förbiflygande.	Nej
Rödstjärt			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Men påverkan är liten och arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Silltrut	NT			Planen påverkar inga viktiga livsmiljöer för arten. Arten har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande.	Nej
Silvertärna		X		Planen påverkar inga viktiga livsmiljöer för arten. Arten har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande.	Nej
Skrattmås			X	Planen påverkar inga viktiga livsmiljöer för arten. Arten har observerats förbiflygande eller tillfälligt rastande.	Nej
Spillkråka	NT	X		Enstaka observationer. Antingen förbiflygande eller utanför häckningstid. Finns ingen indikation på att arten häckar i området. Det är möjligt att den födosöker i området. Arten har stora födosöksområden, i snitt ungefär 7 km². Påverkan på födosöksområdet bedöms bli mycket litet. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Stare	VU		X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Stjärtand	VU			En enda observation, förbiflygande.	Nej
Storspov	NT			En enda observation, tillfälligt rastande.	Nej
Sånglärka	NT			Häcker i jordbruksmark och föredrar stora öppna fält. Det finns många observationer i området. Men det finns i princip inga häckningsbiotoper inom planområdet, förutom möjligen hästhagen (men den är för liten för att vara riktigt bra). Den gamla Lövstatippen bedöms utgöra häckningsplats, och arten bedöms endast uppehålla sig tillfälligt i planområdet. Planen bedöms inte påverka några viktiga livsmiljöer för arten.	Nej
Sångsvan		X		Endast förbiflygande eller rastande i Mälaren. Planen bedöms inte påverka några viktiga livsmiljöer för arten.	Nej
Sävsparv	VU		X	Enstaka observationer, endast utanför planområdet och utanför häckningstid. Svag indikation på att arten förekommer regelbundet i planområdet, men det går inte att utesluta. Möjliga livsmiljöer finns längs Mälarstranden och i bäckravinen. Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske längs stranden när parken rustas upp. Arten har en stor population. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Talltita			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Tofsvipa			X	En enda observation, förbiflygande.	Nej
Tornseglare	VU			Häcker på byggnader. Födosöker i området. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej
Trana		X		Enstaka observationer, endast förbiflygande.	Nej
Trädpiplärka			X	Störning och påverkan på livsmiljöer riskerar att ske. Arten har en stor population och gynnsam bevarandestatus. Påverkan bedöms bli liten. Bevarandestatus bedöms inte påverkas.	Nej

Art	RL	F	M	Bedömning	Risk för förbud?
Videsparv	VU			En enda observation, utanför häckningstid, tillfälligt rastande. Häckar inte i regionen.	Nej
Vinterhämling	VU			Enstaka observationer, utanför häckningstid, tillfälligt rastande. Häckar inte i regionen.	Nej
Vitkindad gås		X		Enstaka observationer, endast förbiflygande.	Nej
Ängspiplärka	NT			Häckar på öppna gräsmarker. Möjligt att den häckar på gamla Lövstatippen men i planområdet finns ingen indikation. Hästhagen är en möjlig livsmiljö. Planen påverkar inga viktiga livsmiljöer för arten.	Nej

3.2.5. Gröngöling

Gröngöling är en stor hackspett som hackar ut bohål i rötade aspar och livnär sig främst på att jaga myror. De föredrar halvöppna, glesa lövskogar, t.ex. naturbetesmarker och kulturlandskap med alléer, åkerholmar m.m. (ArtDatabanken, 2019). De kan också finnas i blandskog med stort lövinslag, om det finns tillgång på öppna ytor som hållmarker, hyggen eller jordbruksmark (Svensson m.fl., 1999).

Planområdet bedöms hysa gynnsamma livsmiljöer för gröngöling, det finns många observationer och det bedöms som sannolikt att arten häckar i planområdet eller någonstans i närheten. Trädkolan är dock inte intressant som häckmiljö utan det är parken och skogarna i området som är intressanta. I stort sett föreslås all skog och den engelska parken att bevaras. Endast några mycket små ytor skog i norr föreslås att fällas och enstaka träd i söder. Gröngöling missgynnas troligen inte av att parken rustas upp, utan tvärtom så föredrar den ljus och gles skog.

Om gröngölingen häckar i parken, vilket är möjligt, går det inte att utesluta att den kan riskera att störas av parkskötseln. Huruvida en störning av gröngölingen i Riddersviks park utgör en sådan störning som utlöser förbud enligt artskyddsförordningen eller inte, går dessvärre inte att fastslå i nuläget. För att bedöma det krävs en djupare förståelse för den lokala populationens bevarandestatus.

3.2.5.1. Rekommendationer för gröngöling

Calluna bedömer att risken för att störa gröngölingen i parken går relativt lätt att undvika med hjälp av följande skyddsåtgärder.

- Större skötselåtgärder i parken ska inte genomföras under häckningstid (1 april–31 juli).
- Gamla aspar ska bevaras.

Om skyddsåtgärderna ovan följs, bedömer Calluna att det inte föreligger någon risk att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses för gröngöling.

3.2.6. Mindre hackspett

Mindre hackspett behöver lövskog eller blandskog med stort lövinslag, som är så pass tät och gammal att den börjat självgallras. D.v.s. att grenar eller hela träd dör p.g.a. den hårda konkurrensen mellan träden. Den födosöker efter insekter i död lövved och hackar ut bohål i döda lövträd. Strand- och sumpskogar med klibbal är typiska miljöer, liksom slutna, flerskiktade skogar med stort inslag av asp, björk, lönn, ask, ek m.m. Mindre hackspett behöver stora arealer habitat och har stora revir. För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 hektar äldre lövdominerad skog, inom ett område på upp till 200 hektar (ArtDatabanken, 2019). Arten är rödlistad som nära hotad (NT) och det bedöms finnas 7000 häckande par i landet varav 220 i Stockholms län (Ottosson m.fl., 2012).

Det finns många observationer av mindre hackspett i området, och det verkar troligt att arten häckar i planområdet eller någonstans i närheten. Den typen av skogar som mindre hackspett behöver är ovanliga i landskapet kring Riddersvik. När det råder brist på häckningsbiotoper, och arten har dålig bevarandestatus, riskerar man att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen om häckningsbiotoper exploateras. I planområdet finns flera gynnsamma skogsbestånd för mindre hackspett, särskilt triviallövskogen i norr och bäckravinen. Sannolikt kan arten även utnyttja stora delar av parken för födosök.

Ingen triviallövskog i norr föreslås dock att ianspråkta i utkastet från 2019-12-13, vilket är positivt. Bäckravinen föreslås planläggas som park, och i parkprogrammet föreslås att bäckravinen ska lämnas för fri utveckling. Längs stigar föreslår man dock att marken ska skötas och att en träspång och trädäck ska anläggas i bäckravinen.

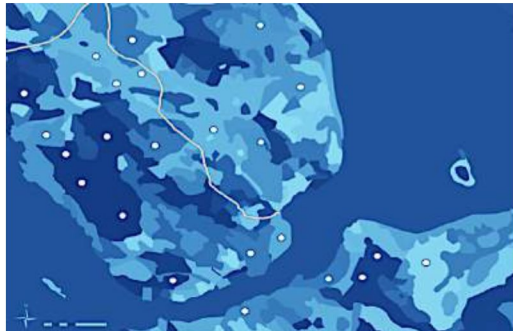
3.2.6.1. Rekommendationer för mindre hackspett

Om följande punkter genomförs bedömer Calluna att det är möjligt att undvika att utlösa förbud enligt artskyddsförordningen för mindre hackspett:

- Större skötselåtgärder i parken ska inte genomföras under häckningstid (1 april–31 juli).
- Mängden död lövved i parken, bäckravinen eller omkringliggande skogar får inte minska jämfört med nuläget. Det innebär även att den naturliga kontinuerliga tillförseln av död ved inte får brytas. Stående döda träd och döda grenar i kronor ska, så länge det någonsin är möjligt, lämnas kvar och få falla naturligt. All liggande död ved lämnas orörd kvar på marken.
- När beskärning eller fällning måste ske av säkerhetsskäl, var alltid mycket restriktiv med åtgärderna. Beskär i första hand för att lätta på kronans tyngd så att trädet kan stå kvar några år till. I andra hand, gör en högstubbe av trädet, så hög som möjligt. Fäll aldrig vid marknivå. Allt material som beskärs eller fälls lämnas kvar på marken.
- Om den döda veden blockerar stigar kan den flyttas in i skogen eller till ett upplag i närheten (s.k. faunadepå). Där ska veden ligga kvar orörd långsiktigt och brytas ner naturligt.
- Lövträd i bäckravinen eller triviallövskogarna i norr ska inte gallras för sikt, ljus, trygghet, för att friställa ekar, eller liknande. Bäckravinen och triviallövskogarna ska utvecklas helt fritt utan skötsel. (Det är dock positivt att gallra bort gran.)
- Minimera storleken på trädäcket vid bäckravinen och placera det så att inga träd behövas fällas, eller om det är omöjligt, så få som möjligt. Prioritera att fälla barrträd framför lövträd om det är möjligt.

Referenser

- ArtDatabanken (2019). *Artfakta*. URL: <https://artfakta.se/artbestamning>
- ArtDatabanken (2015). *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ISBN: 978-91-87853-10-4.
- Boverket (2015). *Samordnade regelverk*. URL: <https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/Allmant-om-PBL/teman/industribuller/samordnade-regelverk/>
- Calluna (2017). Andersson, P. *Insektsinventering i Riddersvik. Inventering av vedlevande och blombesökande insekter 2017*. Calluna AB.
- Calluna (2016). Andersson, P. *Naturvärdesinventering i Riddersvik och sammanställning av underlag. Stockholms stad 2016*. Calluna AB.
- Calluna (2013). Askling, J., Stahre, M. & Sörensen, J. *Kompensationsplan tillhörande ansökan om art- och biotopskyddsdispens för detaljplan vid Halvorsäng*. Calluna AB.
- Ottosson, U., Ottvall, R., Elmberg, J., Green, M., Gustafsson, R., Haas, F., Holmqvist, N., Lindström, Å., Nilsson, L., Svensson, M., Svensson, S. & Tjernberg, M. (2012). *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. SOF, Halmstad.
- Svensson, S., Svensson, M. & Tjernberg, M. (1999). *Svensk fågelatlas. Vår Fågelvärld, supplement 31*, Stockholm.

Hemsida: www.calluna.se • E-post: info@calluna.se • Telefon växel: 013-12 25 75

Huvudkontor: Calluna AB, Linköpings slott, 582 28 Linköping